

Krievijas apsūdzības - saliksim punktus uz „i”

Krievijas agresija pret Ukrainu ir novedusi pie Krievijas starptautiskas izolācijas, ietverot arī visas NATO praktiskās sadarbības apturēšanu ar Krieviju.

Lai novērstu uzmanību no savas rīcības, Krievija ir izvirzījusi veselu virkni apsūdzību pret NATO, kas balstītas uz sagrozītiem faktiem un kurās netiek ņemti vērā pastāvīgie NATO centieni veidot partnerattiecības ar Krieviju.

Turklāt Krievija ir nepamatoti apšaubījusi Ukrainas varas iestāžu leģitimitāti un lietojusi spēku, lai sagrābtu daļu Ukrainas teritorijas.

Šis dokuments saliek visus punktus uz „i”.

NATO – Krievijas attiecības

Krievija apgalvo, ka daudzu gadu garumā NATO ir centusies mazināt Krievijas ietekmi starptautiskajā arēnā.

Kopš 1990.gadu sākuma alianse ir konsekventi strādājusi pie sadarbības attiecību veidošanas ar Krieviju abpusējo interešu jomās un centusies veidot stratēģisku partnerību.

Vēl pirms Padomju Savienības un Varšavas pakta sabrukuma NATO sāka veidot attiecības, piedāvājot aizstāt konfrontāciju ar dialogu, kā tas skaidri izskanēja NATO samitā Londonā 1990.gada jūlijā (deklarācija [šeit](#)). Turpmākajos gados alianse ir veicinājusi dialogu un sadarbību, veidojot jaunus forumus, programmu „Partnerattiecības mieram” (*Partnership for Peace*, PFP) un Eiroatlantiskās Partnerības padomi (*The Euro-Atlantic Partnership Council*, EAPC), kas atvērtas visai Eiropai, ieskaitot Krieviju (PFP dibināšanas dokumenti [šeit](#) un [šeit](#)).

Lai izceltu Krievijas īpašo lomu Eiroatlantiskās drošības jomā, 1997.gadā NATO un Krievija parakstīja „Pamataktu par savstarpējām attiecībām, sadarbību un drošību”, izveidojot NATO – Krievijas Apvienoto pastāvīgo padomi. Šis attiecības tika paceltas augstākā līmenī 2002.gadā, izveidojot NATO – Krievijas padomi (*NATO – Russia Council*, NRC). (Pamataktu lasiet [šeit](#) un Romas deklarāciju, ar kuru izveidoja NRC, [šeit](#).)

Kopš NRC izveidošanas NATO un Krievija ir strādājušas kopā pie plaša jautājumu loka, sākot no cīņas pret narkotikām un terorismu līdz zemūdeņu glābšanas darbiem un civilo plānošanu ārkārtas situācijās. Nevienam citam partnerim nekas tamlīdzīgs nav piedāvāts.

NATO ne tikai nav centusies mazināt Krievijas ietekmi - tā ir izturējusies pret Krieviju kā pret priviligrētu partneri.

NATO tālākā pastāvēšana un paplašināšanās

Krievijas amatpersonas apgalvo, ka NATO būtu bijis jālikvidē jau Aukstā kara beigās un ka jaunu sabiedroto valstu uzņemšana no Centrālās un Austrumeiropas grauj Krievijas drošību.

NATO netika likvidēta pēc Aukstā kara, jo tās dalībvalstis vēlējās saglabāt saikni, kas bija garantējusi drošību un stabilitāti transatlantiskajā reģionā, kā skaidri pateikts Londonas deklarācijā: „Mums ir jāturpina sadarbība, lai pagarinātu ilgstošā miera periodu, ko esam baudījuši šīs pēdējās četras desmitgades.” Uzturot vērtības, kas vienmēr bijušas tās vadmotīvs, NATO kļuva par ko vairāk kā varenu militāro aliansi - tā kļuva par forumu dialogam un sadarbībai.

NATO atvērto durvju politikas pamatā vienmēr ir bijusi un būs Eiropas demokrātisko valstu brīva izvēle. Kad Ukraina izlēma īstenot politiku, kas neparedz „pievienošanas blokam”, NATO šo izvēli pilnībā respektēja. Krievijas ilgu laiku paustais apgalvojums, ka NATO ir centusies piespiest Ukrainu iestāties organizācijā, bija un vēl arvien ir pilnīgi nepatiess.

NATO ir izpildījusi Ziemeļatlantijas līguma 10.panta nosacījumus (pieejams [šeit](#)), kur teikts, ka sabiedrotās valstis, „vienprātīgi vienojoties, var uzaicināt jebkuru citu Eiropas valsti, kas ir spējīga tālāk attīstīt šī Līguma principus un veicināt Ziemeļatlantijas telpas drošību, pievienojoties šim Līgumam.”

Laika posmā no 1952. līdz 2009.gadam sešas reizes Eiropas valstis izvēlējās pieteikties dalībai NATO, pamatojoties uz demokrātisku procesu un cieņu pret likuma varu. NATO sabiedrotās valstis vienbalsīgi lēma par labu šo valstu uzņemšanai.

NATO un ES paplašināšanās ir palīdzējusi Centrālās un Austrumeiropas valstīm uzsākt sarežģītas reformas, kas tām bija jārealizē pirms iestāšanās. Tas ir palīdzējis šo valstu pilsoņiem baudīt ieguvumus, ko sniedz demokrātiska izvēle, likuma vara un būtiska ekonomiska izaugsme. Šie centieni ir virzījuši Eiropu tuvāk vienotībai, brīvībai un mieram vairāk kā jebkad agrāk tās pastāvēšanas vēsturē.

Arī Krievija ir atbalstījusi šo redzējumu NATO un Krievijas Pamataktā. Tā ir apņēmusies „veidot Eiropā kopēju drošības un stabilitātes telpu bez sadalošajām līnijām vai ietekmes sfērām” un „cienīt visu valstu suverenitāti, neatkarību un teritoriālo integritāti, un šo valstu tiesības izvēlēties līdzekļus, lai garantētu savu drošību”.

Pretēji šiem solījumiem, izskatās, ka Krievija šobrīd cenšas atjaunot ietekmes sfēru, sagrābjot Ukrainas daļu, uzturot lielu karaspēka kontingentu pie tās robežām un pieprasot, kā nesen izteicās Krievijas ārlietu ministrs Sergejs Lavrovs, lai „Ukraina nestājas nevienā blokā”.

Krievija apgalvo, ka NATO ir solījusi nepaplašināties

Krievijas puse apgalvo, ka ASV un Vācijas amatpersonas 1990.gadā solījušas, ka NATO nepaplašināsies Centrālās un Austrumeiropas virzienā, nebūvēs militāro infrastruktūru Krievijas robežu tuvumā un neizvietos tur pastāvīgu karaspēku.

Šāds solījums attiecībā uz paplašināšanos netika dots, kā arī nav neviena pierādījuma, kas apstiprinātu šo Krievijas apgalvojumu. Ja šādu solījumu būtu devusi NATO kā organizācija, tam būtu jābūt formāla, rakstiska lēmuma formā, ko būtu pieņēmušas visas NATO valstis. Turklāt doma par NATO paplašināšanos aktualizējās vairākus gadus pēc Vācijas atkalapvienošanās. Šis jautājums vēl nebija darba kārtībā brīdī, kad - saskaņā ar Krievijas apgalvojumiem - tika doti šādi solījumi.

Apgalvojumi par NATO solījumu nebūvēt infrastruktūru Krievijas tuvumā ir tikpat neprecīzi. Pamataktā NATO vairākkārtīgi pasvīturo, ka „esošajā un paredzamajā drošības vidē Alianse veiks savu kolektīvās aizsardzības uzdevumu un pārējās misijas, nodrošinot vajadzīgās savstarpējās spēku savietojamības spējas, integrāciju un militārās klātbūtnes pastiprināšanas spējas, un nevis ar būtisku papildu kaujas spēku pastāvīgu izvietojumu. Attiecīgi, būs nepieciešama piemērota infrastruktūra, kas būtu samērojama ar iepriekšminētajiem uzdevumiem. Šādā kontekstā militārās klātbūtnes pastiprināšana varētu tikt veikta, ja nepieciešams, aizsardzības gadījumā pret agresijas draudiem un miera atbalsta misijās, kas saskan ar ANO Statūtiem un EDSO vadošajiem principiem, kā arī mācībās, kas atbilst adaptētajam Līgumam par konvencionālajiem bruņotajiem spēkiem Eiropā (*Treaty on Conventional Armed Forces in Europe – CFE*), Vīnes Dokumenta nosacījumiem un savstarpēji saskaņotiem caurskatāmības pasākumiem”.

NATO patiešām ir atbalstījusi militārās infrastruktūras uzlabošanu, piemēram, gaisa spēku bāzēs valstīs, kas pievienojušās Aliansei, atbilstoši militārās klātbūtnes pastiprināšanas un mācību vajadzībām. Tomēr vienīgie kaujas spēki, kas pastāvīgi izvietoti jauno dalībvalstu teritorijās, ir šo valstu pašu bruņotie spēki.

Pat pirms Ukrainas krīzes vienīgā pastāvīgi redzamā Alianses spēku klātbūtnes pazīme jaunajās dalībvalstīs bija NATO reaktīvās lidmašīnas, kas tika izmantotas Baltijas valstu gaisa telpas patrulēšanas misijā. Šādu minimālu aizsardzības tehniku nevar uztvert kā būtiskus kaujas spēkus Pamataakta izpratnē.

Kopš krīzes sākuma NATO ir spērusi soļus, lai uzlabotu informētību par situāciju un stiprinātu mūsu austrumu dalībvalstu aizsardzību. Arī tas ir pilnīgā saskaņā ar Pamataktu un ir Krievijas destabilizējošās militārās rīcības tiešs rezultāts.

Visbeidzot Pamataktā ir teikts, ka „Krievija izrādīs līdzīgu atturību, izvietojot savus konvencionālos bruņotos spēkus Eiropā”. Krievijas agresija pret Ukrainu ir kļūdošs šo saistību pārkāpums, gluži tāpat kā vienpusēja CFE līguma izpildes apturēšana no Krievijas puses.

Krievija apgalvo, ka NATO ir ignorējusi tās bažas par pretraķešu aizsardzību

NATO nav ignorējusi Krievijas bažas. Gluži pretēji, Alianse ir konsekventi meklējusi sadarbības iespējas ar Krieviju pretraķešu aizsardzības jomā. Lisabonas samītā 2010.gadā NATO valstu un valdību vadītāji „nolēma attīstīt pretraķešu aizsardzības spējas, lai aizsargātu visu NATO Eiropas valstu iedzīvotājus, teritorijas un spēkus, un aicināja Krieviju sadarboties ar mums” (deklarācija pieejama [šeit](#)).

Tas tika atkārtoti pausts arī Čikāgas samītā 2012.gada maijā (deklarācija pieejama [šeit](#)), kur valstu vadītāji pasvītroja, ka „NATO joprojām ir apņēmusies sadarboties pretraķešu aizsardzības jomā abpusējās uzticības un savstarpības garā” un skaidri paziņoja, ka NATO pretraķešu aizsardzība „nemazinās Krievijas stratēģiskās atturēšanas spējas”. Turklāt NATO piedāvāja caurskatāmības režīmu, ieskaitot divu kopēju NATO-Krievijas pretraķešu aizsardzības centru izveidi. Krievija šos piedāvājumus ir noraidījusi.

Šīs samitu deklarācijas ir vairāk kā politiski solījumi: tās nosaka NATO politisko kursu. Tā vietā, lai atsauktos uz NATO sadarbības piedāvājumiem, Krievija ir izvirzījusi argumentus, kas ignorē fizikas likumus, kā arī NATO paustās politikas. Neatkarīgi Krievijas militārie eksperti ir skaidri pateikuši, ka NATO pretraķešu aizsardzības programma nevarētu radīt nekādus draudus Krievijai vai graut tās stratēģisko atturēšanas spēku efektivitāti. Tā vietā, lai izmantotu iespēju partnerattiecību veidošanai, Krievijas valdība ir izmantojusi pretraķešu aizsardzību kā iegānu apsūdzībām.

Krievijas kritika attiecībā uz NATO militārās rīcības leģitimitāti – Lībija

Cenšoties attaisnot savu nelikumīgo rīcību Krimā, Krievija ir asi kritizējusi atsevišķu NATO operāciju leģitimitāti.

Tas attiecas arī uz NATO vadīto operāciju 2011.gadā, lai aizsargātu civiliedzīvotājus Lībijā. NATO vadītā operācija tika uzsākta saskaņā ar divām ANO Drošības padomes rezolūcijām Nr. [1970](#) un [1973](#), abas atsaucas uz ANO Statūtu VII Nodaļu, un Krievija neiebilda ne pret vienu no tām. Prezidents Putins nesen apsūdzēja NATO par rezolūciju pārkāpšanu, bombardējot Lībiju. Tas ir pilnīgi nepareizi.

ANO Drošības padomes rezolūcija Nr. 1973 pilnvaroja NATO „veikt visus nepieciešamos pasākumus”, lai „aizsargātu civiliedzīvotājus un civiliedzīvotāju apdzīvotās teritorijas, kas pakļautas uzbrukuma draudiem”, ko NATO arī darīja, saņemot politisku un militāru atbalstu no reģiona valstīm un Arābu valstu līgas dalībvalstīm.

Pēc konflikta NATO sadarbojās ar ANO Starptautisko izmeklēšanas komisiju Lībijā, kas nekonstatēja nekādus rezolūcijas Nr. 1973 vai starptautisko tiesību pārkāpumus, tā vietā secinot, ka „NATO ir veikusi kampaņu, ar augstu precizitāti un skaidri redzamu vēlēšanos izvairīties no civiliedzīvotāju upuriem”.

Krievijas kritika attiecībā uz NATO militārās rīcības leģitimitāti - Kosova

Ar Kosovu saistītā NATO operācija sekoja vairāk kā gadu ilgajiem ANO un Kontaktgrupas (kuras sastāvā bija arī Krievija) pūliņiem rast miermīlīgu risinājumu. ANO Drošības padome etnisko tīrīšanu Kosovā un aizvien pieaugošo bēgļu skaitu, kas tika padzīti no savām mājām, atkārtoti nodēvēja par draudu starptautiskajam mieram un drošībai. NATO operācija „Allied Force” tika uzsākta, neraugoties uz to, ka nebija Drošības padomes rezolūcijas, lai novērstu liela mēroga un nepārtrauktus cilvēktiesību pārkāpumus un civiliedzīvotāju nogalināšanu.

Gaisa kampaņai sekojošā NATO vadītā operācija „KFOR”, kur sākotnēji piedalījās arī Krievija, notika saskaņā ar ANO mandātu (ANO Drošības padomes rezolūciju Nr. [1244](#)), ar mērķi nodrošināt drošu un neapdraudētu vidi Kosovā. Tas noveda pie gandrīz desmit gadu ilgiem diplomātiskiem centieniem ANO vadībā, lai rastu politisko risinājumu Kosovas galējā statusa jautājumam, kā paredzēts Rezolūcijā Nr. 1244.

Kosovas operācija tika veikta pēc visaptverošas diskusijas, kurā tika iesaistīta visa starptautiskā sabiedrība, kas centās atrisināt ieilgušo krīzi. Krimā, bez redzamiem krīzes fakta pierādījumiem un necenšoties pārrunu formā rast jebkāda veida risinājumu, Krievija ignorēja visu starptautisko sabiedrību, ieskaitot ANO, un gluži vienkārši okupēja kādas citas valsts teritorijas daļu.

Krievija apgalvo, ka Ukrainas varas iestādes ir nelikumīgas

Esošo Ukrainas prezidentu un valdību 2014.gada 27.februārī atbalstīja Ukrainas parlamenta deputātu pārliecinošs vairākums (371 no 417 reģistrētajām balsīm), ieskaitot Reģionu partijas biedrus.

Parlaments tika ievēlēts 2012.gada 28.oktobrī.Tajā laikā Krievijas Ārlietu ministrija paziņoja, ka vēlēšanas ir notikušas „mierīgi, bez pārkāpumiem un saskaņā ar vispārēji pieņemtiem standartiem” un „apliecina Ukrainas uzticību demokrātijai un likuma varai”. Šo paziņojumu krievu valodā var izlasīt [šeit](#).

Parlaments, kuru Krievija nosauca par likumīgu toreiz, nevar tikt nosaukts par nelikumīgu tagad.

Krievija apgalvo, ka tā sauktais referendums Krimā bija likumīgs

Krievijas amatpersonas apgalvo, ka tā sauktais referendums, kas notika Krimā 16.martā, bija likumīgs.

Referendums bija nelikumīgs saskaņā ar Ukrainas Konstitūciju (ukraiņu valodā [šeit](#), krievu valodā [šeit](#), angļu valodā [šeit](#)), kurā teikts, ka „jautājumus par Ukrainas teritorijas izmaiņām lemj tikai visas Ukrainas referendumā”. Krimai kā Ukrainas daļai ir autonomās republikas statuss, bet visus jautājumus par tās pilnvarām lemj Ukrainas parlaments (134.pants) un tās konstitūciju apstiprina Ukrainas parlaments (135.pants).

Turklāt šo tā dēvēto referendumu dažu nedēļu laikā noorganizēja pašpasludinātā Krimas valdība, ko iecēla bruņots Krievijas militārais personāls pēc valdības ēku ieņemšanas.

Krievija apgalvo, ka Krimas aneksija ir attaisnota ar lēmumu par Kosovas neatkarību, ko pieņēma Starptautiskā Tiesa

Krievijas līderi apgalvo, ka Krimas tā dēvētās neatkarības deklarācijas precedents ir konsultatīvais atzinums Kosovas neatkarības jautājumā, ko pieņēmusi Starptautiskā Tiesa (tiešaistē [šeit](#)).

Tomēr tiesa ir skaidri teikusi, ka tās lēmums nav precedents. Tiesa norādīja, ka tai ir iesniegts „šaus un specifisks” jautājums par Kosovas neatkarību, un tas neietver šī lēmuma plašākas tiesiskās sekas.

Tiesa pasvītvoja apstākļus, kad prasības pēc neatkarības būtu nelikumīgas. Tas ietvertu apstākļus, „kas bija vai būtu bijuši saistīti ar spēka nelikumīgu izmantošanu”. Šāds „spēka nelikumīgas izmantošanas” piemērs būtu kaimiņvalsts izdarīts iebrukums un okupācija – tieši tas, ko izdarīja Krievija.

Turklāt process, kas noveda pie Kosovas neatkarības deklarācijas, ilga vairākus gadus un ietvēra plašu Apvienoto Nāciju Organizācijas vadītu procesu. Krievijas apgalvojumos visi šie fakti netiek ņemti vērā.

Public diplomacy division (PDD) - press and media section

Tel.: +32(0)2 707 1010/1002

Email: moc@hq.nato.int

#NATO